ALEXANDRU I. PHILIPPIDE ȘI BOGDAN PETRICEICU-HASDEU. CONTRIBUȚII PRIVIND POLEMICA ȘTIINȚIFICĂ

Simona-Andreea ȘOVA, doctorandă
Universitatea Pedagogică de Stat„Ion Creangă”, Chișinău

Abstract. *The contradictory verbal exchange is primarily an exchange of positions determined by successive turn-taking, thus included in the interactive devise as it was initially comprehended, that is why the opponents' representations always work alternatively and conversely. As a result involvement in a dispute requires reciprocal acknowledgement of the other as a true opponent, more precisely, his representation of the two positions that he would find himself in successively during the dispute. When talking the initiator has to identify with the defender and yet to imagine himself as the future opponent of what he is to receive in a future dispute, such as the proposals of the new initiator. This is the case with two important scientists of Romanian linguistics: A Philippide, and respectively, Bogdan Petriceicu Hasdeu.*

„Duelul” prin cuvinte reprezentat de polemică semnifică luări de poziție caracterizate, în primul rând, prin atac şi opoziţie, chiar prin descalificarea sistematică a opiniei unei alte persoane, fie ea adversar real sau imaginar. În cazul atacurilor polemice ale lui A. Philippide, acestea se realizează faţă de adversari reali, lingvişti contemporani cu eruditul ieşean, precum Sextil Puşcariu, Ovid Densusianu, Heimann Hariton Tiktin, Gustav Weigand, Bogdan Petriceicu Hasdeu etc. Arta retorică guvernează condiţiile de exercitare ale înfruntării verbale dintre oamenii de ştiinţă menţionaţi mai sus şi face posibilă întâlnirea a doi antagonişti pe un „teren comun”, în cazul nostru lingvistica, unde argumentele fiecăruia sunt puse la încercare. Astfel, polemica lor este animată de dorinţa de victorie şi de eficacitate, în numele căreia se desfăşoară dispozitivele de atac şi de contraatac. De aceea a apărut necesitatea ca protagoniştii să aprofundeze pentru a inventa (precum în cazul lui Hasdeu), să inventeze pentru a intimida, să intimideze pentru a cuceri (cum se întâmpla la A. Philippide). Pornind de la contradicţia celuilalt, polemistul pune în discuţie calificările stărilor de fapt valorificate din punct de vedere social, pentru a defini proprietăţile ideale, necesare, pentru a ajunge la locul râvnit sau pentru a confirma ocuparea acestuia: „adevărata” lingvistică sau, pur şi simplu, o victorie personală. Cea din urmă se bazează pe un schimb de „lovituri” raţionale prin care fiecare se străduieşte să respecte, dar şi să respingă limitele acceptabilităţii discursive, veghind în acelaşi timp să nu se excludă din acel loc, să nu se exileze în afara acestei comunităţi a discursului (lingvistica) şi să se regăsească în situaţia de atopie. Cea mai bună opţiune a fiecăruia dintre participanţi depinde de percepţia sa asupra atitudinii celuilalt, comportamentul strategic constând în special din influenţarea opţiunilor adversarului, mizându-se pe aprecierea pe care o va face legat de atitudinea adoptată de polemistul însuşi. Deci angajarea în polemică presupune mereu o activitate mentală care oscilează de la unul la altul.

Cele două texte în care e evident tonul acid, scrutător, nemulţumitor, polemic la adresa lui Hasdeu sunt *Principii de istoria limbii*, respectiv, *Originea romînilor*. Este dorinţa lui A. Philippide, în urma unor argumente minuţioase şi susţinute, de a da jos aureola învăţatului bucureştean, cu care l-au încununat toţi contemporanii lui. A. Philippide se dovedeşte a fi obiectiv („Eu văd numai lucrurile cum sînt, pe cînd ceilalţi sînt chiori”[1].), riguros în interpretarea faptelor, orice afirmaţie a sa este dovedită, iar orice greşeală întîlnită pe parcursul cercetărilor este corectată fără nicio reţinere. Acribia este una dintre trăsăturile definitorii stilului său polemic. Scopul ei constă din aflarea adevărului ştiinţific, printr-un spirit critic deosebit de acut, în beneficiul ştiinţei şi al cunoaşterii umane. Operele sale nu se constituie din păreri sau convingeri personale, ci din încercări de descoperire a adevărului, deoarece omul de ştiinţă trebuie să consulte surse bibliografice diverse şi trebuie să le verifice totodată: „Pentru ştiinţă nu este nici prietin nici duşman, este numai adevărul”[2]. Modul în care se construieşte polemica în textele lui A. Philippide are în vedere, în primul rând, prezentarea opiniei lingvistului pe care savantul ieşean îl invocă, după care, A. Philippide îşi construieşte propria argumentare, alcătuită din elemente de teorie, urmate de argumente propriu-zise ce au rolul de a emfatiza adevărul spuselor sale. Dialogul stabilit astfel între lingvişti va cuprinde elemente de ironie, de umor şi de satiră din partea lingvistului ieşean.

[1] Ionel Oprișan, *Romanul vieții lui B.P. Haşdeu,* ed. a II-a: *B.P. Haşdeu sau Setea de absolut. Tumultul şi misterul vieţii,* București, Editura Saeculum, p. 78.
[2] Alexandru I. Philippide, *Un specialist romîn la Lipsca*, Iaşi, Tipografia Dacia P. & D. ILIESCU, 1909, p. 4.

BDD-A32463 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-11 00:44:42 UTC)

Pe parcursul textelor sale se disting două moduri de a face polemică: pe de o parte, critica generată doar de consemnarea adevărului ştiinţific şi de dorinţa de a combate, cu argumente solide, opiniile ştiinţifice eronate emise de către lingvişti străini şi români (de exemplu, polemica A. Philippide – Meyer-Lübke), şi, pe de altă parte, polemica determinată de nemulţumiri personale cu privire la oameni de ştiinţă români, a căror adevăruri lingvistice erau rodul intuiţiilor şi al supoziţiilor, nicidecum al cercetării ştiinţifice minuţioase (de pildă, polemica A. Philippide – Hasdeu). Determinate de cauze oarecum diferite, cele două tipuri de polemici condiţionează, la nivel morfologic, alegerea cuvintelor fie din perspectivă lingvistică, fie din perspectivă stilistică.

În *Principii de istoria limbii,* una dintre problemele lingvistice discutate este amestecul vorbirilor: „dela individ la individ se stabileşte un curent neîntrerupt de influinţe, cu atît mai strîns cu cît cercul este mai întins, şi iată motivul pentru care numai unde obstaculele fizice împiedică contactul des, se deosebesc lămurit limbile una de alta. […] Amestecul vorbirilor este un principiu de schimbare a limbii”[1]. Însă acest amestec al limbii este condiţionat de elementele temporale şi spaţiale: „Cînd vom fi cercetat fiecare din cărţile vechi şi cînd vom fi studiat fiecare din dialectele de astăzi, atunci vom pute pe de o parte constata elementele care au intrat în constituirea limbii comune, iar pe de alta împrumuturile făcute dela o vorbire dialectală la alta. Pănă atunci a întreprinde asemenea studii cu mijloacele existente însamnă a încerca marea cu degitul. Şi au fost cu toate acestea – fireşte – asemenea curajoşi întreprinzători”[2]. Se remarcă atât utilizarea locuţiunii verbale „a încerca marea cu degitul” cu scopul descalificării încă de la început a încercărilor altor lingvişti de a demonstra contrariul celor susţinute de A. Philippide, cât şi a adjectivului ironic, „curajoşi”. Atenţia eruditului ieşean se opreşte asupra lui Mozes Gaster, Lazăr Şăineanu şi Bogdan Petriceicu Hasdeu. Fiecare dintre cei trei lingvişti are câte o părere diferită de a celuilalt, însă interesul lui A. Philippide cade asupra lui Hasdeu, căruia i se adresează prin folosirea unui apelativ ironic, exprimat printr-un adjectiv antepus, component al dimensiunii afective, ce denotă hotărârea în respingerea opiniilor expuse de el: „eminentul apologist Hasdeu”[3]. Conform învăţatului bucureştean, transformarea labialelor în guturale a fost introdusă de mocanii macedoneni şi nu s-a produs din cauza pronunţiei greşite femeilor dace când au învăţat limba latină şi preluării acestor forme de către bărbaţi. După expunerea opiniei hasdeene, preluate, de fapt, de la Dimitrie Cantemir („Hasdeu se bazează pe vorbele lui Cantemir, Descriptio Mold. ed. Papiu 151 […] şi pe împrejurarea că şi astăzi în unele locuri din Muntenia este lupta între cele două pronunţări, femeiască cu guturale de o parte, şi bărbătească cu labiale de alta”[4].), A. Philippide îşi susţine propriul punct de vedere, considerat a fi cel corect, argumentarea sa fiind introdusă prin locuţiunea adverbială „în realitate”: „În realitate decît, să fi existat deja dela început în gura tuturor fimeilor române prefacerea aceasta a labialelor în guturale şi să nu fi început ia a influinţa pronunţarea bărbătească decît de abia pe timpul lui Cantemir, după 14 veacuri de stagnaţie, iar de atunci să fi făcut atît de răpezi progrese, încît după trecere de abia un secul toţi bărbaţii din Moldova şi o mulţime din Muntenia şi din Transilvania să se fi molipsit de dînsa, iată ce nu putem înţălege. Însăş această persistenţă a două limbi una lîngă alta în curs de atîta amar de vreme sună curioz: la Caraibi, unde fimeile vorbesc altă limbă decît bărbaţii, «naţionalitatea s-a născut, cum însuş Hasdeu spune, sînt acum cîţiva seculi prin cucerire», la Romîni însă s-a născut această naţionalitate sînt acuş cîteva *mii* de ani, nu secule”[5]. Stilul polemic, generat de individualitatea eului creator, în acest fragment de text, se manifestă în planul expresiei şi se impune prin trăsături constitutive cum ar fi ironia şi adresarea familiară. A. Philippide se adresează folosind numele de familie, Hasdeu, formă a unui anumit grad de intimitate în relaţiile sociale şi a atitudinii ironice a subiectului vorbitor. Citatul se remarcă şi prin utilizarea interjecţiei volitive „iată”, cu ajutorul căreia emiţătorul îl îndeamnă pe cititor la o acţiune de dezaprobare a celor spuse de Hasdeu. În felul acesta, celor doi interlocutori li se alătură un al *treilea,* care devine sau este ridicat la rangul de judecător al polemicii, introdus prin utilizarea formei de persoana I plural „putem”, ce situează acţiunea verbală în momentul desfăşurării actului lingvistic. Pentru a fi mai persuasiv, A. Philippide îl ia în continuare ca martor pe lector, devenit subiect al unei interogaţii retorice („Pentru ce am recurge la asemenea presupuneri, cînd explicarea o găsim în însuş faptul istoric povestit de Cantemir şi constatat şi

[1] Alexandru I. Philippide, *Principii de istoria limbii*, Ediție îngrijită de Gheorghe Ivănescu și Carmen-Gabriela Pamfil, cu un studiu introductiv și comentarii de Gheorghe Ivănescu, Tipografia Națională, Editura Academiei, București, 1984, p. 141-142.
[2] *Ibidem*, p. 143.
[3] *Ibidem*, p. 146.
[4] Alexandru I. Philippide, *Principii de istoria limbii*, p. 144.
[5] *Ibidem*, p. 145.

BDD-A32463 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-11 00:44:42 UTC)

astăzi?”[1]), deoarece învingerea adversarului nu constituie neapărat scopul principal al unei interacţiuni polemice. Celui de-al *treilea* (fie el cititor sau auditoriu) i se adresează adversarii, cu el îşi încheie ei „pactul” comun. Un pact conflictual, tacit acceptat, care îi aduce pe toţi trei într-un sistem de aşteptări reciproce şi care încadrează, într-o ficţiune reglată, atât schimbul de lovituri, cât şi nivelul lor de violenţă, care, în cazul lui A. Philippide, se reduce la umor, ironie şi satiră. Polemica devine o scenă pe care se înfruntă, între deschiderea faţă de celălalt şi întoarcerea spre sine, calificări concurente ale unei lumi sociale împărţite între antagonişti, dar învestită ca şi cum această lume nu ar aparţine fictiv decât unuia dintre ei. Este vorba despre un efort depus de polemist, deoarece este nevoie de un anumit curaj pentru a îndrăzni să se angajeze în spaţiul luptei şi pentru a accepta, în faţa celor neîncrezători, ignoranţi şi care sunt împotriva lor, să folosească replica în scopuri persuasive. Angajându-se într-o polemică, adversarii se leagă unul de celălalt şi îşi însuşesc circumstanţele precise ale disputei care îi aduce împreună. Schimbul se anunţă dur, nemilos, dar, orice-ar fi, polemiştii ştiu că ei au mereu ceva de obţinut din această dispută: o transformare, o raliere (speranţa de cucerire a lectorului, chiar dacă este slabă, există în stare latentă la fiecare polemist), o obiecţie interesantă, fie chiar şi simpla insinuare a îndoielii. În orice caz, polemica nu va fi deşartă.

De asemenea, în ceea ce priveşte împrumuturile din alte limbi, A. Philippide critică etimologia stabilită de Hasdeu în cazul cuvântului „alandala”: „Cît de uşor se poate înşăla cineva se vede din aceia că un Hasdeu în Magnum Etymologicum Romaniae, […] un Hasdeu, zic, pe un cuvînt ca *álandala*, care şi după formă şi după înţăles, l-a putut deriva (Etymolog. I, 675) din albanezul dală-ng’-dală, à petits pas, peu à peu! Cînd un om care a pus în cofă pe Stephani, pe Ducangi, pe Grimmi şi pe Littré, şi a deschis lexicografiei o eră nouă în Europa, poate să facă asemenea greşeli de etimologie tocmai într-un dicţionar etimologic, noi ştialalţi avem negreşit dreptul la înşălare şi la ertare”[2]. Prin urmare adevărul ştiinţific, în mod obligatoriu doar unul, nu tolerează, prin definiţie, nicio concurenţă, nicio abatere. Se observă, totodată, că A. Philippide nu polemizează cu oricine. Perfectul necunoscut nu ar putea fi văzut drept un potenţial şi legitim adversar, întrucât incertitudinea legată de schimb ar fi prea importantă şi ar distruge posibilităţile punerii într-un dialog polemic. A-ţi alege adversarul înseamnă a recunoaşte în el calităţile necesare împărţirii unui spaţiu comun al cuvântului. Savantul ieşean polemizează cu cei care îi sunt apropiaţi într-un fel sau altul (de exemplu, lingvişti de o înaltă erudiţie precum Hasdeu, Weigand etc.) şi ale căror idei ameninţă, din punctul lui de vedere, alterarea informaţiilor lingvistice transmise contemporanilor, dar şi generaţiilor următoare. Acest aspect implică nevoia imperioasă a lui A. Philippide de a mări distanţa dintre poziţia lui şi cea a adversarului şi chiar de a exacerba dezacordul dintre ei sau de a-l ridiculiza. În citatul anterior, omul de ştiinţă ieşean îi recunoaşte lui Hasdeu formarea impresionantă ca om de cultură şi importantul aport al acestuia în lingvistica vremii, însă, cu dreptatea judecătorului obiectiv, îi critică greşelile ce s-ar putea perpetua în timp. A. Philippide are perspectivă diacronică, de aceea este interesat de veridicitatea informaţiilor ştiinţifice emise. Acesta este unul dintre motivele pentru care dedică volumul *Principii de istoria limbii* tinerilor şi urmaşilor: „tinerilor […] închin această lucrare. Ei vor vide, ca judecători fără părtinire, că probez tot ce spun şi că niciun rest de putere nu mi-a rămas pe care să nu-l fi întrebuinţat pentru a produce ceva lor profitabil”[3].

Criticile lui A. Philippide la adresa lui Hasdeu continuă în *Principii de istoria limbii* prin punctarea erorilor intervenite în stabilirea etimologiilor cuvintelor în limba română. Lingvistul bucureştean alcătuieşte 11 reguli pe care ar fi trebuit să le urmărească el însuşi în cercetarea etimonului unui cuvânt, însă Hasdeu „în cercetarea etimologiilor sale […] nu ţine socoteală de aceste precepte, pe care de altfel le stabileşte aşa la întîmplare, fără să-ş dea socoteală de principiul din care izvorăsc”[4]. Pentru a-şi susţine punctul de vedere, A. Philippide se foloseşte de exemplele oferite de eruditul bucureştean, pe care le anulează prin folosirea regulilor expuse tocmai de Hasdeu şi pe care cel din urmă nu le-a respectat: „Din anteromanele *giúga* şi *giúba* derivă pe romîneştile *giuž* şi *job*, fără să ţină socoteală de faptul acela că orice *g* roman înainte de *i* se preface în *ğ*. […] Dar să găsim guturala neschimbată înainte de *i* la cuvinte anteromane e peste putinţă. Rezultatul aceştei lipse de metod este că întreaga muncă a rămas zădarnică, că toate apropierile cele trudelnice pe care le-a făcut pentru a lega radicalele *giuga* şi *giuba* cu tot felul de radicale indogermanice ne-ar proba poate numai rîdicarea la limba

[1] *Ibidem*, p. 143.
[2] *Ibidem*, p. 146.
[3] Alexandru I. Philippide, *Principii de istoria limbii*, în precuvântarea *Către cetitor*.
[4] *Ibidem*, p. 293.

BDD-A32463 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-11 00:44:42 UTC)

primitivă a albanezului ghiuş şi a bulgarului hub, şi că a făcut istoria limbilor albaneze şi bulgăreşti, iar nu a limbii romîneşti”[1]. Se remarcă revolta lui A. Philippide, surprinsă prin utilizarea locuţiunii verbale „e peste putinţă”, şi datorată eforturilor lui Hasdeu de a ajunge prin orice căi la o concluzie dorită de el, chiar dacă metodele folosite sunt imaginaţia şi presupunerea, nicidecum cele lingvistice, demonstrabile, pe care le ignoră. Exemplele, însoţite de un ton sarcastic, continuă prin demonstrarea unor etimologii greşite stabilite de Hasdeu: „Pe *dóinâ* îl derivă din anteromanul *dóina*, cu toate că *a* acc. nu se găseşte prefăcut în *o* în asemenea împrejurări la niciun alt cuvînt, iar *o* acc. (H. ar pute spune că prefacerea în *o* a lui *a* este ceva anteroman) în elementele romane, şi cu atît mai mult în cele anteromane, se preface întotdeauna în *ŏa*, cînd în silaba următoare este un *â*.”[2]; „admite prefacerea în *vĭézure* a traicului *viedula*, cu toate că *d* nu se schimbă în şuerătoare decît înaintea lui *i*.”[3]; „despre vr. *Pestíre*, întîrziare, afirmă că nu e altceva decît postire (Cuv. I, 296), cu toate că pretutindeni aiurea grupul *sti* din elementele romane a dat naştere lui *šti* în rom. (cf. *cîštíg* – castigo, *creštín* – christianus, *oští* – hostes, *ačéští* – ecce + isti, *vešmî’nt*, *veštmî’nt* – vestimentum).”[4] etc. Uimit de cercetările etimologice eronate, bazate pe presupuneri, indignat de ignorarea metodelor şi a legilor lingvistice existente şi expuse de Hasdeu însuşi, ironic în faţa celui care trecea drept una dintre somităţile culturale ale epocii, A. Philippide concluzionează în stilul său sarcastic specific, din care transpare dezamăgirea, poate de aceea şi preferă să nu i se adreseze lingvistului pe nume, ci alege o formulă depersonalizată, „acest barbat”: „Este cu atît mai curioază la acest barbat uitarea veşnică a unor reguli de procedare puse numai de formă, cu cît, cînd este vorba de etimologiile altuia, e foarte dificil. […] În strînsă legătură cu această lipsă de metod în cercetarea etimologiilor stau două fapte importante, întîiul stabilirea de norme ad hoc, consecinţă a celui dintîiu, legi fonetice pripite. Norme ad hoc înţăleg eu că se stabilesc atunci, cînd cineva hotărăşte mai denainte prototipul la care vrea să rîdice un cuvînt, şi apoi caută cu orice preţ analogii, de cele mai multe ori foarte puţin probabile. Ex. *críere* trebuind să vie numai decît din albanezul krie + re, H. găseşte suf. re la *spináre* = spina + re, pecînd în realitate un sufix nominal re nu există şi în *spináre* sufixul este –alis, un sufix împetrit”[5].

Problema necesităţii prezenţei adevărului într-un discurs polemic este anulată de către Arthur Schopenhauer, care vorbeşte despre natura fundamental malefică a fiinţei umane, nevoită să recurgă la argumente *ad hominem* şi despre caracterul incert, greu verificabil, al adevărului obiectiv: „Cel care poartă o discuţie nu o face, de regulă, în numele adevărului, ci în numele afirmaţiilor sale, procedând *pro ara et focis* şi *per fas et nefas*. […] Orice om vrea, de regulă, să-şi impună propria părere, chiar dacă pe moment aceasta i se pare falsă ori măcar îndoielnică”[6]. Polemiştii schimbă în mod simetric aceleaşi injurii etice (superficial, mincinos, fantezist etc.) cuvintele unuia suprapunându-se perfect peste cuvintele celuilalt. B. P. Hasdeu îi răspunde atacurilor lui A. Philippide într-un scurt articol intitulat „Philippidiotisme”[7], tocmai fiindcă ei ocupă un „teren comun” şi ţintesc la acelaşi statut sau la acelaşi rol social, de om de ştiinţă, de lingvist. Totuşi, acest rol nu este accesibil decât unuia dintre ei, întrucât reuşita unuia în încercarea lui de calificare face ca existența celuilalt de identitate concurentă să fie imposibilă. Locul unde se desfăşoară polemica nu există decât ca loc de schimb şi de împărtăşire unde, pe fondul violenţei controlate de pactul fondator, critica unuia presupune şi atrage critica celuilalt, ca şi cum ar fi vorba pentru fiecare dintre aceste critici de o nevoie vitală, deşi aceasta nu poate fi asumată ca atare de către adversari. Iată de ce polemica reprezintă o categorie de ritual aparte în cadrul căreia fiecare dintre elementele care intervin în situaţie face ca o formă de constrângere să apese greu asupra tuturor celorlalte elemente astfel încât ansamblul dispozitivului să fie stabilizat într-un mod autoreferenţial.

Prin urmare, fie că încercăm să o eliminăm, să o ascundem în spatele unei evidențe fictive, ca și cum totul ar merge de la sine, sau, dimpotrivă, fie că o afișăm pe scenă ostentativ în scopuri strategice, polemica rămâne, cel puțin în stare latentă, în centrul oricărui demers oratoric. Iată de ce a-i neglija pertinența nu are niciodată ca efect decât să mascheze, chiar să respingă ideea esențială potrivit căreia la baza oricărui discurs polemic se află o cauză de câștigat, un adversar care trebuie scos din joc prin

[1] *Ibidem*, p. 293-294.
[2] *Ibidem*, p. 294.
[3] *Ibidem*.
[4] *Ibidem*, p. 294-295.
[5] Alexandru I. Philippide, *Principii de istoria limbii*, p. 295-296.
[6] Arthur Schopenhauer, *Arta de a avea întotdeauna dreptate sau Dialectica eristică*, text stabilit, traducere din limba germană, prefață și note de Gabriel H. Decuble, Editura Art, 2012, p. 24.
[7] Injuria funcţionează, deseori, ca un stimulator al exagerării polemice, provocându-l pe celălalt să reacţioneze şi să respingă imaginea etică negativă pe care acesta i-o dă.

BDD-A32463 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-11 00:44:42 UTC)

argumente care trebuie contestate și printr-un public care necesită a fi convins de superioritatea unei viziuni a lumii înscrise într-o ierarhie a valorilor și a preferințelor. Provocare, incitare la răspuns, un cuvânt critic invită la exagerare, la contraatac, la înțepătură, la căutarea argumentului infailibil care ar veni să închidă în formele sale bătălia cuvintelor, dar și raportul de forțe dintre polemiști. Filozoful Michel Meyer opinează că schimbul de polemici constituie o negociere: „Cei care polemizează colaborează pentru a se pune de acord cum să nu fie de acord […] şi sunt implicaţi într-o muncă ce se caracterizează prin imposibilitatea găsirii unui consens”[1]. Acest fapt se datorează vanității intelectuale.

[1] Michel Meyer, *Questions de rhétorique. Langage, raison, séduction*, Hachette, Le Livre de Poche, 1993, p. 62.

BDD-A32463 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-11 00:44:42 UTC)